

LBRIS | We know
books
IRINA V. BOCA

ZARIA

EDITURA
moft

BUCUREȘTI
2024

CUPRINS

Ovidiu.....	5
Isie.....	26
Oana.....	58
Vlad.....	102
Sava.....	142
Otilia.....	203
Letiția.....	234

Ovidiu

1

„Am întâlnit-o pe Zaria. Era la fel de părelnică, la fel de tăcută ca întotdeauna. O prinsesem de mână, nervos, enumerând în grabă rafalele de mirosuri și strigăte venite de aiurea. Cred că era soare. Un soare arămiu și dens, înăbușit deasupra noastră în filigrane de lavă și orbitoare lumină. Zaria surâdea. Sau visa, dogorind din ce în ce mai aproape de mine. O urmăream cu coada ochiului, avid de postura ei alambicată, de umbră a văzduhului. Avid de a-i dezveli coapsele, buricul, pielița ruginie a sfârcurilor. Avid de un început banal pe care să-l traversăm încă, închipuindu-ne că l-am abandonat în faza de crustaceu sau smârc primordial din care să putem sorbi, când și când, neființa. Să ne aducem aminte, ori de câte ori am sorbi, ce-am uitat, ce-am fi putut avea sau ce n-am știut niciodată. Cum să pierim surdomuți? Ciungi și mirese fără vârstă nuntind frenetic în zale de carton? Mirosind din greșeală a tămâie și-a lut crăpat, suflat din dosul palmelor și al pragurilor, din sita de funingine prin care trece timpul: Tic-Tac... În horă-salbă-belciug de cununi (și de lăncii)! Mai ales de lăncii. Mai ales acum, când scriu despre Zaria. Un nume, o prezență care mă intimidează și în același timp îmi amintește că visez, delirând la nesfârșit pe tema începuturilor și-a legăturilor dintre lucruri, aceleași lucruri sau mai degrabă aceleași începuturi de care m-am dezis întotdeauna și pe care Zaria le-a urnit din loc cu o simplă privire.

Cel mult cu un soi de zâmbet al nimănui, un zâmbet
șui și complicat de care m-am atașat ca de o vietate din
altă lume și pe care-l simt în grefa bizară a inimii,
zvâcnind înfundat și inegal ca o toacă îndepărtată, ciu-
pită de îngheț. Zaria mi s-a întâmplat, cum s-a întâmplat
de atâtea ori să cad din pat sau să mă trezesc în toiul
noptii, lac de sudoare și fără un sens al timpului, cum se
întâmplă adesea să ne pricepem la un lucru fără a-l
atinge sau a ne da silința să îl analizăm. Este posibil să
ne îndrăgostim și să plonjăm în seismic, atrași de găurile
negre și de aglomerările materiei, atrași fiind, în ultimă
instanță, de vuietul gol al străfundurilor. În final, ne
străduim să uităm (cum a uitat mutul iapa la înțărcat?) că
profunzimea repugnă și fascinează doar atunci când ni se
ivește în cale. Când ne-a intrigat deja, sucindu-și clo-
șurile galbene de țigancă. Când ne-a provocat să o
îndrăgim, fără scrupule, până la adânci bătrâneți. De
acest sfârșit mediocru m-a ferit, pesemne, Zaria. N-aș
putea spune *de ce* cum n-aș putea spune nici de unde
venea sau unde pleca, întârziind întotdeauna la întâlniri.

Eu? Nu eram decât un mesager. Îmi plăcea să îi spun
povești și să-i amușin goliciunile...”

2

Ovidiu îndeasă cartea în buzunar și iese în stradă,
zâmbindu-i oarecum jenat Zariei. Un personaj oarecare.
Un autor meticulos, deprins să pipăie cu răbdare firele
imaginarului. Dacă s-ar fi grăbit să-l citească ieri, i-ar fi
părut rău. N-ar fi sesizat decât vanitatea, dorința de a
incita și a risipi, într-un fel sau altul, îndoielile și turpitu-
dinile cititorului. Astăzi însă, îi surâde nimfa amăgirilor,

fata pistruiată de la chioșcul de ziare pe lângă care trece cu pași mărunți, ca în fiecare seară. Îi surâde nuanța fugară, melodramatică, a unei rezoluții mai mult sau mai puțin absolute: *Zaria începea cu sfârșitul*. Începea înapoi, cu tabieturi de rac surprins pe neașteptate în deșerturile calcifiate ale utopiei. Începea, norocoasă fată-morgana!, într-o minune de ambient: o carte. Sfârșea probabil cum sfârșesc melcii și amantele tinere: într-un același început. Într-o poveste-melanj cu nume de restaurante și piețe renumite, cu multe, foarte multe, odăi întunecate în care trebuie să fi scăpărat, din ce în ce mai intens, scânteia plăpândă a geniului. Zaria, desigur. Muza grotescă, flască, chipeșă în ochii năutii ai halbelor. În fustele de hârtie ale lămpilor, desigur, în care se reflectă întotdeauna nuanțele stranii ale tâlcurilor. Meniurile și prețurile exorbitante ale detaliilor. Tatuajul exotic al literelor prin care se scurge cerneala, dacă nu chiar seva, inteligenței. Marea stârnită din ce în ce mai lănced și mai incomod în decolteul sau defileul vorbelor. Zaria, sigur. O siluetă de molie, pulberoasă, respingătoare, și în același timp răscolitoare. Un umblet surd, de spital sau de fagure sfărâmicios în care pleoscăie, mărunț, mărunț, amprentele și fantasmalele timpului. Nici nu s-ar fi putut altfel. Zaria începea, fără urmă de îndoială, exact unde ar fi trebuit să sfârșească amintirile despre ea. În menajul misterios pe care îl administrea de obicei îndrăgostiții, asumându-și aventura hieratică dinspre fiorul primului sărut spre suspinele ultimului.

Cartea îi atârână în buzunar, ca și mai devreme, cu filele nedezipite. Ar frunzări-o de la sfârșit către început, să îndepărteze frisonul primei impresii. Firește, l-ar incomoda întunericul și ninsoarea destinsă ca o mireasă cu dantelele spulberate. L-ar sâcăi transa de

week-end prelungit în care se afundă, meschin și alambicat, șoldurile bleu ale ferestrelor. În gangul dintre blocuri sau pe cealaltă stradă hârâie ritmic un vârf de lopată. Într-un colț de afiș o bufniță ceacără mestecă țurțuri și boabe reci, de gheață. O nălucă de fată (vidmă, zeie?) tresare înaintea lui pe sub cupola deșirată a castanilor. În urma ei saltă un dulău cu labe mițoase, arse de chiciură. Se opintesc pe rând în chinga zăpezii, preluând în tăcere simfonia macabră a străzii.

Nu-i zărește chipul și nici nu ar vrea să o facă. Îl surprinde doar tracul de lână al umerilor și alura dezmoțită brusc de cadența pașilor lui. I-ar fi plăcut să-i cronometreze bătăile inimii, gonind înapoi, din ce în ce mai aproape de el și de cartea ce-i atârnă în buzunar, amintindu-i, poate, de ea. Așteptase pe cineva? Mai aștepta încă?

„Oana, numele meu este Oana.”

„Ovidiu.”

Îi surâd vocalele, pulpele arcuite, bucla roșie a fularului. Nu-și închipuie cum ar putea să arate, de ce s-ar întoarce spre el, zâmbind în colțul buzelor ca și cum l-ar recunoaște. Îi șoptește un nume, același, și tace cu toate celelalte. I se pare că i le descoperă în priviri, în cingătoarea stranie a pupilelor și în liniștea care se așterne molcom, cernindu-l chipul. O cheamă, într-adevăr, Oana. Tremură sub pojghița râncedă a paltonului în roiuri de ceață, de cărlionți și mirosuri dulci. Are o tăietură deasupra sprâncenei, un ghimpe apos și fin ca o picătură de rouă. Se apropie încet, legănându-se încă sub bolta pustie. Se leagănă, o dată cu ea, rădăcinile și crengile ninse plecate spre stradă ca niște cozi de zmei în

flăcări. Calcă într-un fel curios, ca și cum s-ar deșira la fiecare pas și s-ar prinde în vârtoarea de fulgi și lumini a străzii, revenind de fiecare dată la capătul troienelor, mai scundă decât înainte, mai subțire, mai zveltă în paltonul cu nasturi aurii.

3

„Nu m-am gândit niciodată că povestea noastră ar putea începe cu sfârșitul. E adevărat, mi-a plăcut să cred că Zaria mă va urma, în felul ei îndărătnic și copilăresc, așa cum l-a urmat Iștar pe Tamuz în văgăuna Hadesului. Se poate ca ea să se fi temut de mine, de o eventuală și absurdă despărțire, temându-se, în fond, de hazardul sentimentelor și de neșansa sau cruda posibilitate de a o răni, uitând cu desăvârșire că există. Este la fel de posibil – a fost? va fi? – să nu se fi temut deloc, amintindu-și cumva toate aceste amănunte. Cred că a refuzat de la bun început ideea de a nu (ne) iubi, de a nu trăi mai multe vieți într-una singură, într-un loc anume sau într-un moment care s-a încheiat, de atunci, în fiecare clipă pe care am petrecut-o sau nu împreună. Nu știu dacă ne-am fi putut întâlni în altă parte decât în acest deșert imens al iluziilor și certitudinilor, într-o clipă ca oricare alta, pe care aș vrea, câteodată, să o uit. Și o uit. Și de fiecare dată mi se pare că altundeva a început și altundeva s-a curmat inițierea noastră amoroasă: fie în Hadesul meu cerebral, fie într-o ceartă, sau în felul ei sucit de a mă urma. Am senzația (numai senzația!) că am trăit împreună, rătăcind mai mult singuri printre zgârie-nori și fântâni arteziene, de la o ușă de cafenea la alta, dintr-un colț al orașului în celălalt, în care locuiam eu, sau poate

ea, la un etaj cu numărul șters și cu multe scări înguste, măturate de o turcoaică evlavioasă. Am senzația că-mi amintesc un nume, o siluetă, un fuior al privirii. *Za...ri...a?* Era cârnă. Înnegurată. Agilă. Avea un zâmbet nesigur, un soi al buzelor înmuiat în tristeți și sărutări timide, avide de culmi, de sunete și mistuire. Îi surâdeau pe rând discuțiile, orizonturile, pustietățile, marginile ferfenițite ale cărților și argumentele complicate pe care le precipita, când și când, din lipsă de tact. Îi plăcea să observe, să se ascundă, să evadeze de oriunde.

Cred că evadam împreună pentru o foarte scurtă perioadă de timp, în prima sau a doua jumătate a lunii august. Ne furișam dintr-un avion în altul cu rucsacii în spate, vânând întotdeauna scaunele de la fereastră, senzația de a fi în aer, entuziaști și leneși ca atunci când, fără să vrem, ne simțim deodată în pielea sau în mâinile altcuiva. Noi ne obișnuiserăm să piperăm călătoria, să stabilim trasee din ce în ce mai exotice și să intrăm în vorbă cu necunoscuții, să ne temem, ca într-o joacă a copilăriei, că nu vom găsi cazare sau ne vom rătăci unul de altul, sfârșind cine știe unde. Coboram din avion și sfârșeam, evident, într-un loc cunoscut, printre turle și orologii defuncte, ațâțați de același dor infailibil de a ne afla în altă parte, într-o altă cameră, pe altă cărare, printre alți oameni, oriunde (aiurea, unde?) am fi încetat să scornim mereu altceva, altă senzație, alt maraton-iluzie în care să ne antrenăm ca într-un labirint subteran, să vrem să ne întoarcem de unde am plecat și să pornim, iarăși și iarăși, pe aceleași drumuri care sfârșeau mereu cu o bordură, un gard, un soclu pe care ne așezam să privim, din ce în ce mai pieziș, spre nicăieri.

Ne regăseam de fiecare dată ostili, înghesuți într-un autobuz sau un lift în care mirosea întotdeauna a prăjeală

și a deodorant combinat cu transpirație și din care am fi vrut să scăpăm ca dintr-o menghină a propriei noastre stupori, ca dintr-un laț sau o verigă a propriilor noastre slăbiciuni. Așteptam în fiecare seară îmbrățișați, uitând pe unde am umblat și mai ales de ce, atunci când umblam, nu căutam decât să fugim precum lunatecii la ora de înviore și să ne întâlnim mereu în altă parte, pe un palier întunecos sau într-un birt cu două uși și o singură fereastră, unde ne-ar fi plăcut să ne pipăim și să ne privim ca și cum ne-am fi întâlnit pentru prima sau ultima oară. Dimineața ne trezeam îmbulziți printre sutele de turiști cu pălării și șosete de aceeași culoare, clipind mahmuri de-a latul vitrinelor și-n foșneala bacșişului a două cafele, în zumzetul de bulevard pe care-l discerneam privind din ce în ce mai curios spre locurile dar mai ales spre orele de vernisaj ale propriilor noastre vanități și obsesii. O zi sau o săptămână mai târziu plecam spre casă, înghesuiți la clasa a doua, printre rucsaci și bagaje ambalate cu aceeași țiplă cu care ne simțeam aglutinați unul de altul în tăcerea deja obositoare de sfârșit de vacanță.

Într-un an de zile ne reveneam și la jumătatea lui august picoteam din nou în vacarmul muzeelor și al cârciumilor, în pleura cenușie de cartier muncitoresc sau de mausoleu împlântat cine știe unde ca un macrame sau o nervură sordidă a împrejurimilor de care ne despărțeam fie hohotind, fie fotografiind zidăriile, podurile, vitraliile, budoarele, metrourele, turnurile și cohortele de înserări pe care le savuram cot la cot cu chelnerii și cu necunoscuții, pe un colț de masă sau pe un trotuar pe care-l cercetam a doua zi, să ne convingem că n-am halucinat, ci am trecut într-adevăr pe acolo cu numai cinci sau șase ore în urmă. La lumina zilei nu mai

recunoșteam decât scrobeala mizeră a uniformelor de chelneri și posturile de tranzit pe care le arborau clienții, plătindu-și *cash* consumația și bacșișul. Ne îndepărtam aiuriți, ținând de mână o altă femeie (eu) și un alt bărbat (ea), ca și cum ne-am fi strecurat unul în pielea celuilalt în somn sau în drum spre proba contrarie. Bântuiam mai departe tăcuți, sperând să ne revenim la forma inițială, de dinainte de somn sau de dinainte de coșmarul de a fi fost turiști și clienți de duzină, asaltați de tot felul de personaje și de lucruri care aveau obiceiul să dispară, în mai puțin de douăsprezece ore, din orice fel de peisaj. Ne întorceam acasă, oricare casă!, mai înstrăinați decât la plecare, mai speriați decât dacă am fi eșuat pe o insulă pustie sau într-o cameră de tortură în care halucinațiile și disparițiile ar fi însemnat unul și același lucru.

Din păcate, chiar dacă secundele – nu neapărat vacanțele – s-ar fi numărat în astfel de insule și camere, tot ar fi trebuit să treacă o veșnicie până să reușim să întrerupem șirul acestor escapade pseudo-mistice, să ne desprindem din vânzoleala citadină și să pornim spre locuri mai puțin aglomerate. E adevărat, ne-am încăpățânat să rămânem acasă și să ne îndreptăm mai degrabă spre griul dens al muntelui decât spre dealurile mărcinoase dinspre mare, să luăm cu noi provizii întregi de conserve și chibrituri, țigări și pături, lanterne, câteva dulciuri și un aparat de fotografiat. Ne-am bucurat să înnoptăm pe paturi de lemn și să trecem din sat în sat, spre mănăstirile cu pereți afumați și bolți păzite de arhangheli, să urcăm mai departe, spre cetățile-ruine în pietrele cărora se învolbură încă glasurile trecutului, vădanele cu cozi împletite și gușile ciuturilor săpate în stâncă, firele de levănțică și labele verzui ale gușterilor, boabele de mure, colb și măceșe... Ne-am încăpățânat, cu alte cuvinte, să ne afundăm în labirintul rural și să-l dăm

uitării pe cel urban, bătând potecile încă albe din jurul stânelor și al colibelor cu miros de țuică și de scoarțe cusute la lumina lămpii, bătând, dacă perechile noastre de teniși mai puteau avea o asemenea rezonanță, ritmul de tobă dinăuntru peșterilor și cântecul de leagăn al punților iscate între stânci, căutând grai din freamătul brazilor și al jnepenișului, din burțile mărunte ale puilor de broască și din cozile liliiecilor, căutând, ca orice punte aruncată deasupra hăului, înspre rădăcina încolțită în umezeala pietrelor și a lichenilor, între două luminișuri brăzdate de avalanșe și de aripile vulturilor. Ne-am încapățânat, dacă stau să mă gândesc mai bine, să ne amețim de liniște și să ațipim pe o saltea afânată. Să privim gâzele, norii, afinele. Să respirăm o dată cu asfințitul, cu lupii, cu florile de colț. Nimic magic, hipnotic, tainic. Numai umbra întretăiată a flăcărilor în noapte și scrâșnetul pașilor răscolind, a doua zi, înainte.”

4

Letiția numără în grabă treptele ultimului etaj. Ar vrea să le parcurgă dintr-o singură suflare, cu atenția încordată, cum s-ar fi așteptat Ovidiu. Nu mai erau împreună de doi ani de zile, dar încă îi mai plăcea să își închipuie că va ajunge înaintea lui în dreptul ușii de la intrare. Încă se mai surprindea întrecându-se cu umbra sau cu amintirea lui, într-o cursă pe care începuse, nu de mult, să o ia în serios. Astăzi însă, pierduse alt soi de întrecere. Ovidiu și Oana se mutaseră împreună într-o garsonieră centrală, vizavi de Biblioteca Națională. Și-i imaginase aranjându-și fotoliile, așternuturile decolorate, cutiile de pantofi și cărțile subliniate la fiecare pagină pe post de mici trofee ale intelectului, bombonierele înfă-

șurate în hârtie de ziar și umerasele în care s-ar fi putut cuibări, prin cine știe ce fenomen nenatural, mirosul rochiilor și al bluzelor ei. Îi spionase toată dimineața cu ochii minții, iscodind o mulțime de detalii nelalocul lor și o serie întregă de slăbiciuni cu care s-ar fi putut alia în caz de nevoie, în speranța de a jubila, mai mult sau mai puțin iudaic, în locul lor. Se străduise să-i uite frunzărind un morman de reviste și un album de pictură semnat de Sava, o cărțuție despre grădinărit și un teanc de reviste rămas de săptămâna trecută pe policioara de la baie. Nu reușise decât să le estompeze siluetele prin filtrul câtorva titluri și să se înciudeze pipăind, când și când, suita de imagini plastifiate de Otilia, copiile unor tablouri datate de când l-a cunoscut pe Ovidiu până în momentul neclar de acum câteva ore sau de acum un an, când se prăpădise Sava. Încercase să le prezică viitorul așa cum i-l prezisese Sava pe al ei în noaptea dinaintea sinuciderii, când ar fi vrut, poate, să facă dragoste (cu Otilia?) și să înceteze s-o mai hărțuiască, deformându-i trupul pe pânză. Încercase să-i ierte așa cum Otilia încercase să-l ierte pe Sava, fotografiindu-i operele și capsându-le în teancuri de albume inutile. *Nu-i uitase și nici nu reușise să-i ierte.* Se pierduse în noiunile de amintiri și senzații care acum îi dădeau târcoale respirând cu nările și plămânii ei, cu pieptul arid și blond în care înțeapă aricii sfârcurilor și unghiile, tobele sacadate ale palmelor, și furia împunsă brusc în căldarea inimii.

Spre prânz avusese senzația că își revine, că se poate dezbăra de umbre ca de niște haine murdare aruncate în coșul de rufe, sub un capac care nu miroase a nimic, nu se simte a nimic la pipăit și nici nu face zgomot decât atunci când, golindu-l, lovește în marginea chiuvetei sau a mașinii de spălat. Nu reușise să se dezbare de ambiția de a-l seduce pe Ovidiu, de a-l recuceri, fie și numai din

orgoliu, așa cum sunt cuceriți fluturii când dau târcoale becurilor sau pânzelor de păianjen. Reușise, în schimb, să stea locului, învelită în capotul de mătase și în fumul țigărilor, în urzeala fină dintre mânerile fotoliului și ale ferestrei dintr-o cameră pe care nu o mai putea recunoaște, dar în care se întâlnea, hoțește, cu umbrele fugare ale pereților și inutilelor lucruri, cu toartele diforme ale căinii din care băuse apă și cu rotunjimile străine ale bibelourilor; cu rafturile strâmbe ale bibliotecii din care nu-și mai amintea niciun titlu, ci doar un gol imens și inexplicabil. Reușise să-și apropie și să înfrunte instanțele proprii dezamăgiri, sperând să se poată desprinde, mai târziu, din vârtejul senzațiilor, din camera lipsită brusc de formă și mai ales de capotul pătat, ici și colo, de grăsime. Numai că amintirile despre Ovidiu, impresiile, dorințele, reveneau de fiecare dată în asalturi, zvâcnind în spatele minții într-o încordare stupidă, de animal obișnuit să pândească și să se încaiere, și abia după aceea să reia obsesiv frisonul unei simple atingeri de mână, lacrima ștearsă de atâtea ori de pe obraz încât nu mai are niciun sens s-o șteargă acum, când i se scurge în piele ca un miriapod cu picioare și antene sărate, un miriapod pe care nu-l poate opri, dar căruia îi șoptește, ca și cum ar putea să o audă, unde l-a întâlnit pe Ovidiu și unde s-a despărțit de el. O destăinuire banală, menită să aducă înapoi firele de nisip și alge pe care le-au strivit făcând dragoste, într-o după-amiază de august, la mare. Și camera asta, în care și-au spus ultimele cuvinte și în care amintirile, senzațiile, vorbele, lucrurile, se răsucesc de atunci, când de partea lui, când de a ei.

Se răsucesc și se aud, se văd, se pot pipăi ca și cum ar trăi o eternitate a lor, *alta* și în același timp similară celei de acum. Umbrei ce zace în fotoliu, privindu-se înapoi din smalțul ceștii de cafea și din lustrul colierelor